

Макроекономічний Прогноз України

- За прогнозом, реальний ВВП зросте на помірні 3,5% та 4,4% у 2005 та 2006 рр. відповідно.
- Кінцеве споживання залишатиметься основним чинником зростання реального ВВП у 2005 та 2006 рр.
- Інвестиційна активність, як очікується, залишиться низькою до другої половини 2006 р. через високий рівень невизначеності.
- Імпорт зростатиме швидше за експорт у 2005 та 2006 рр.
- Інфляція споживчих цін, як очікується, трохи уповільниться у 2006 р.

**№2 (8)
вересень
2005**

Період прогнозування:

3 кв. 2005 до 4 кв. 2006 років

Прогнозовані зміни:

ВВП і його складові, інфляція

ВВП: Темпи економічного зростання залишатимуться низьким

У 2005 р. темпи економічного зростання були нижчими порівняно з прогнозами початку року. За попередніми оцінками Держкомстату, протягом перших восьми місяців року реальний ВВП зріс лише на 2,8% дпр порівняно з двозначними темпами зростання за аналогічний період минулого року. З боку попиту, уповільнення зростання ВВП відбулося за рахунок зниження інвестиційної активності та скорочення експорту. Збільшення внутрішнього кінцевого споживання, яке є ключовим чинником цього річного зростання, частково задовольнялося завдяки прискоренню імпорту. Прогноз ІЕД був переглянутий у бік зниження, щоб врахувати поточні тенденції. Переглянутий показник зростання реального ВВП у 2005 р. становить 3,5%.

Наступного року реальне зростання ВВП прогнозується на рівні 4,4%. Як і до цього, кінцеве споживання буде ключовим стимулом для збільшення реального ВВП з боку попиту, тоді як інвестиції будуть дуже помірними. Очікується, що інвестиційна активність відновиться лише наприкінці року, коли відбудуться парламентські вибори та конституційна реформа, що знизить рівень невизначеності. Очікуваний вступ України до СОТ буде сприятливим як для експорту, так і для імпорту. Однак прогнозується, що темпи зростання імпорту будуть перевищувати темпи зростання експорту завдяки очікуваній незначній ревальвації гривні та лібералізації торговельного режиму.

Приватне споживання: Попит домогосподарств залишається ключовим для зростання реального ВВП

Зростання реального кінцевого споживання домогосподарств, яке прогнозується на рівні 15,7% у 2005 р., залишається найважливішим джерелом зростання реального ВВП з боку попиту. Подальше підвищення мінімальної зарплати, запровадження уніфікованої тарифної сітки у бюджетному секторі та подальше збільшення соціальних виплат стимулюватимуть зростання споживання. Все більшу частку попиту домогосподарств на одяг, взуття та побутову техніку задовольнятимуть імпортні товари. У той же час зростатиме попит на внутрішні послуги, зокрема на охорону здоров'я, телекомунікації, та відпочинок.

У 2006 р. прогнозується збереження ключової ролі кінцевого споживання домогосподарств у зростанні реального ВВП. Однак

Припущення прогнозу

- У 2006 р. уряд продовжуватиме експансіоністську соціальну політику, хоча й більш помірними темпами.
- Середній номінальний обмінний курс гривні буде 5,05 грн./дол. США та 5,0 грн./дол. США у 2005 і 2006 рр. відповідно.
- Вступ України до СОТ вплине на динаміку торгових потоків у 2006 р.

Населення: 47.3 м

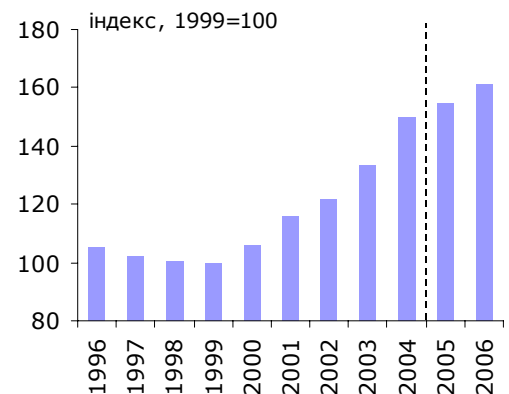
Промисловість/ВВП: 28.7%

Сільське господарство/ВВП: 10.8%

Інвестиції/ВВП: 20.1%

Експорт в: Росію 18%, ЄС 29%

Імпорт з: Росії 40%, ЄС 32%

Валовий внутрішній продукт

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Автори:
Вероніка Мовчан
Рікардо Джуччі

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

очікується повернення темпів реального зростання приватного споживання до більш помірних 9,2% на тлі подальшого збільшення мінімальної зарплати та соціальних платежів.

Державне споживання: Зростання зарплат стимулюватиме державні витрати

2005 р. відзначається експансіоністською фіскальною політикою, спрямованою на підвищення соціальних виплат, а також зарплат у бюджетному секторі. Очікується, що значний внесок у 7,8% зростання реального державного споживання зробить підвищення витрат на індивідуальне споживання, яке оплачується державою, зокрема на охорону здоров'я та освіту. Джерела фінансування цих витрат включають, серед іншого, розширення податкової бази, зокрема відміну спеціальних економічних зон та інших податкових привілеїв, перегляд відносин держави з державними монополіями та вищі доходи від імпорту.

У 2006 р. очікується продовження зростання кінцевого споживання держави, хоча й нижчими темпами. Напередодні виборів у парламент очікується подальше підвищення зарплат, що стимулюватиме державне споживання. Прогноз зростання реального державного споживання у 2006 р. становить 5,1%.

Інвестиції: Валове нагромадження основного капіталу скоротилося у 2005 році

Зниження інвестиційної активності у 2005 р. буде набагато суттєвішим, ніж це очікувалось на початку року. За оцінками Держкомстату, у першому кварталі реальне валове нагромадження основного капіталу скоротилося на 2,6% дпр. Окрім ефекту статистичної бази, скорочення інвестицій пояснюється також наступними факторами. Перегляд результатів приватизації призвів до невизначеності, яка гальмує інвестиційні рішення, доки не будуть підтверджені права власності. До того ж, майбутні конституційна реформа та вибори у парламент створюють високий рівень політичної невизначеності в країні. Більш того, експансіоністська соціальна політика уряду, яка стимулює споживання, зменшує державні інвестиції. Враховуючі поточну ситуацію, оцінка валового нагромадження основного капіталу була знижена, і у 2005 р. очікується реальне скорочення цього показника на 3,1% вперше з 1996 р.

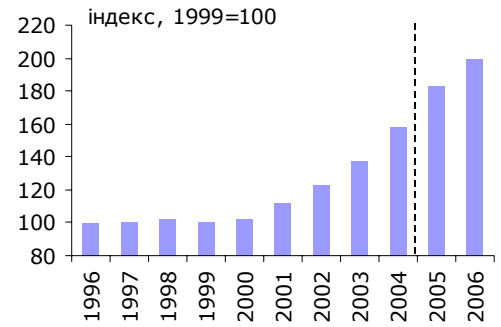
Прогнозується, що інвестиційна активність залишиться низькою протягом першої половини 2006 р. Відновлення інвестицій прогнозується у другій половині року, коли зменшиться політична невизначеність. Однак інвестиції не гратимуть суттєвої позитивної ролі у зростанні реального ВВП наступного року. Прогнозоване зростання реального валового нагромадження основного капіталу становить 4,3%.

Зовнішній сектор: Імпорт зростатиме швидше за експорт у 2005 та 2006 роках

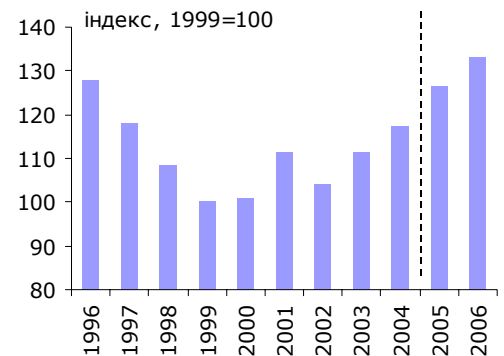
Як і очікувалось, темпи зростання імпорту випередили темпи зростання експорту вже у першому кварталі 2005 р. Основними чинниками погіршення сальдо торгівлі стали несприятливі зміни світової кон'юнктури, ревальвація гривні та лібералізація торгового режиму для імпортних товарів, зокрема значне зниження ввізних мит та полегшення митних процедур. Очікується, що у 2005 р. реальний експорт товарів та послуг скоротиться на 1,4%, тоді як імпорт зросте на 9,1%. Сальдо торгівлі товарами та послугами цього року залишиться, як очікується, позитивним.

Прогноз побудований на припущенні, що Україна набуде членства у СОТ під час Міністерської конференції у Гонконгу. Членство у СОТ призведе до подальшого зниження торгових бар'єрів, що вже частково мало місце в 2005 р. Зокрема, відбудеться подальше зниження тарифів на сільськогосподарські товари та продукцію харчової промисловості, які сьогодні є найбільш захищеною категорією товарів. Також членство у СОТ призведе до подальшого полегшення торгівлі послугами, хоча це навряд чи стосуватиметься транзиту, який складає лівову частку торгівлі

Споживання домогосподарств

Державне споживання

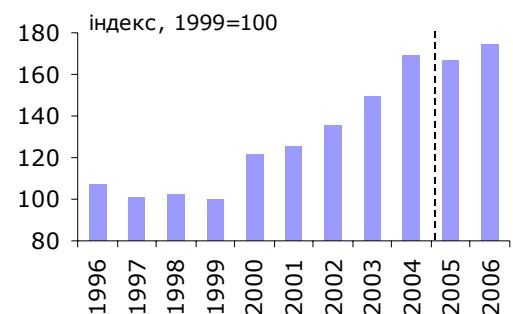
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Валове нагромадження основного капіталу

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Експорт товарів та послуг

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

послугами. У 2006 р. прогнозується 4,3% зростання реального експорту товарів та послуг та 10,2% збільшення імпорту. Сальдо торгівлі товарам та послугами стане негативним вперше з 1998 р. Однак сальдо рахунку поточних операцій, як очікується, залишиться позитивним за рахунок поточних трансфертів.

Галузевий розріз: Зростання доданої вартості буде помірним у більшості галузей

Після високих минулорічних темпів зростання у 2005 р. додана вартість у *сільському господарстві*, як очікується, зросте на помірні 3,6%. Врожай зернових, який залишається одним з ключових чинників зростання цього сектору, як очікується, буде на рівні минулого року, тому незначно впливатиме на зростання доданої вартості. У 2006 р. додатковим шоком для сільськогосподарського виробництва стане членство у СОТ, що призведе до подальшої лібералізації торгівлі, зокрема подальшого зниження ввізних мит. Тому прогнозується продовження помірних темпів реального зростання доданої вартості на рівні 3,1%.

Зростання доданої вартості у *обробній промисловості* значно уповільнилось порівняно з попередніми роками. За попередніми оцінками Держкомстату протягом перших восьми місяців додана вартість у галузі зростає лише на 3,5% дпр. Скорочення виробництва металів та значне уповільнення машинобудування було лише частково компенсоване стабільним зростанням харчової промисловості у 2005 р. Тому оцінку річного реального зростання доданої вартості у обробній промисловості було знижено до 4,3%. У 2006 р. очікується покращення ситуації, що призведе до зростання на 5,8%.

Скорочення доданої вартості спостерігається у *будівництві* на тлі низької інвестиційної активності. Оцінка реального зростання доданої вартості сектора була переглянута до негативних 6,2% у 2005 р. Очікується, що зростання сектора відновиться у 2006 р., хоча й помірними темпами. Прогноз реального зростання у будівництві складає 3,5%.

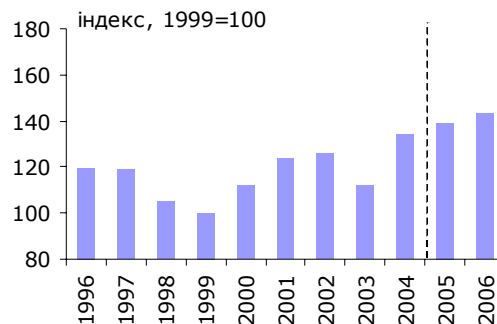
Падіння обсягів оптової торгівлі не було компенсоване стабільним розвитком роздрібного ринку та призвело до падіння доданої вартості у *торгівлі*. Очікується, що додана вартість у секторі скоротиться на 1,2% у 2005 р. після декількох років двозначних темпів зростання. У 2006 р. прогнозується відновлення реально зростання на рівні 5,7%.

Інфляція: Інфляція споживчих цін уповільниться у 2006 році

У 2005 р. очікується збереження темпів інфляції споживчих цін на двозначному рівні. З боку попиту зростає споживання домогосподарств створює постійний тиск на ціни споживчого ринку. З боку пропозиції висока інфляція підтримується подальшим зростанням цін на паливо, що призводить до збільшення транспортних витрат. Дисбаланс на ринку цукру, який призвів до зростання цін, як очікується, буде виправлений до кінця року. Також, як очікується, зростання цін стримає ревальвація гривні та зниження ввізних мит, особливо на продовольчі товари, одяг, взуття, побутову техніку, хоча цей ефект й не буде дуже значним через низьку частку імпортованих товарів у споживчому кошику. Таким чином, очікувана інфляція споживчих цін становитиме 14,2% у 2005 р.

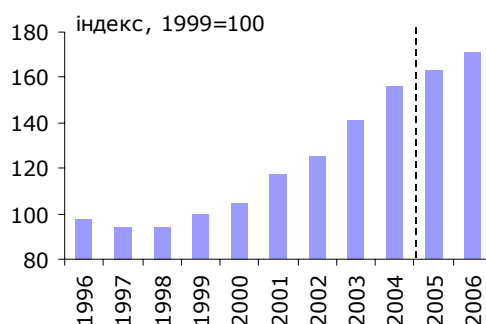
У 2006 р. очікується, що інфляція більшою мірою визначатиметься витратами. Хоча тиск з боку приватного споживання залишатиметься, його граничний вплив зменшиться. Перегляд тарифів на транспорт та комунальні послуги після закінчення виборів у парламент, тобто у другій половині року, як очікується, спричинить зростання цін. Однак очікуване членство України у СОТ призведе до подальшого зниження митних тарифів, в першу чергу на сільськогосподарські товари та продукцію харчової промисловості, які на сьогодні мають найвищий рівень захисту. Тому прогноз інфляції на 2006 р. становить 9,6%.

Сільське господарство

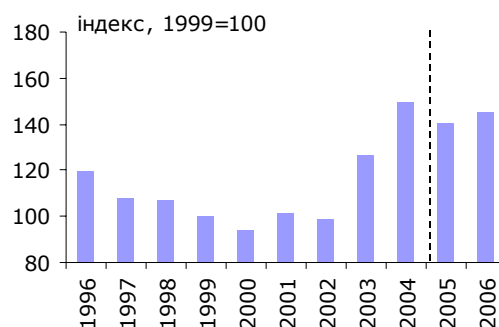
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Промисловість

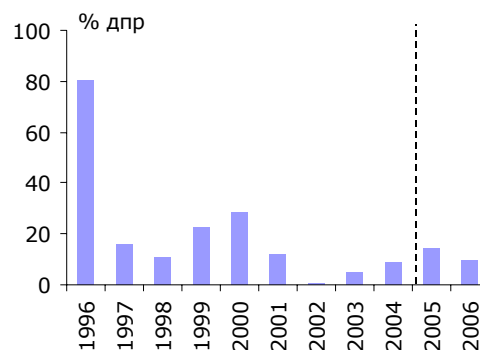
Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Будівництво

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Індекс споживчих цін

Джерела: Держкомстат, власні розрахунки

Таблиця 1. Зростання реального ВВП за витратами: Прогноз (% рік до року)

	2002	2003	2004	2005E	2006F
Приватне споживання	9,5	11,5	15,1	15,7	9,2
Державне споживання	-6,7	6,9	5,4	7,8	5,1
Валове нагромадження основного капіталу	3,4	22,5	10,2	-3,1	4,3
Експорт товарів та послуг	7,4	10,3	13,8	-1,4	4,3
Імпорт товарів та послуг	3,3	16,4	8,6	9,1	10,2
Валовий внутрішній продукт	5,2	9,6	12,1	3,5	4,4
Валовий внутрішній продукт (млрд. грн.)	225,8	267,3	344,8	417,1	491,1

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Таблиця 2. Зростання реального ВВП у галузевому розрізі: Прогноз (% рік до року)

	2002	2003	2004	2005E	2006F
Сільське господарство	2,0	-11,0	19,5	3,6	3,1
Добувна промисловість	2,4	5,4	4,2	3,1	2,9
Обробна промисловість	9,5	17,4	14,7	4,3	5,8
Виробництво/розподіл електроенергії, газу, води	1,7	4,5	-1,0	5,2	2,0
Будівництво	-2,6	28,2	18,4	-6,2	3,5
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт	7,8	21,5	17,8	-1,2	5,7
Транспорт	7,4	11,1	10,3	7,4	6,7
Освіта	-0,5	10,4	6,7	7,5	5,6
Охорона здоров'я	4,6	9,0	5,5	7,3	4,9
Валовий внутрішній продукт	5,2	9,6	12,1	3,5	4,4

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Технічна примітка

Цей прогноз розраховано за допомогою ітераційно-аналітичної методики, яка базується на використанні системи національних рахунків, а саме на різних методах визначення ВВП.

Існує три методи розрахунку ВВП: розрахунок ВВП за галузями, за доходами та за витратами (кінцевим використанням доходів). У цьому прогнозі використовуються два методи: за галузями та за витратами.

Розрахунки здійснюються на кварталній основі, а річні дані отримані шляхом агрегування кварталної динаміки.

Процес прогнозування включає такі кроки:

- Для кожного методу обирається рівень дезагрегації компонентів. Загальний прогноз ВВП базується на прогнозі динаміки його компонентів.
- Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також набору припущень прогнозу, причому там, де це можливо, використовуються відповідні індикатори випередження. Кожен з показників розраховується в реальному вимірі.
- Зростання реального ВВП (для кожного методу окремо) визначається як сума внесків його компонентів. Під внеском розуміємо реальне зростання кожного компонента, зважене на частку цього компонента у структурі ВВП у відповідному періоді попереднього року (деталі наведені у Вставці 1).
- Реальні значення ВВП, отримані за двома різними методами, порівнюються та, у випадку розбіжностей, здійснюється наступна ітерація прогнозування компонентів.

Прогноз розраховується на основі припущення про незмінність певних пропорцій протягом тривалого періоду часу. Ці пропорції визначають залежність між компонентами ВВП за витратами і за галузями. Як додаткові інструменти прогнозування компонентів ВВП, використовуються економіметричні рівняння та таблиці витрат-випуску. Ітерації продовжуються доти, доки обидва методи розрахунку ВВП не дадуть однакових результатів.

Вставка 1. Розрахунки

Для визначення частки кожного компоненту ВВП у його загальному реальному зростанні використано наступну формулу зростання ВВП (\hat{Y}):

$$\hat{Y} = \left(\frac{Y_t^* - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} \right) = \left(\sum_{i=1}^I \frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}} \right)$$

для кожного періоду t ,

де Y - це ВВП, X - компонент ВВП, I - число компонентів, а знак * означає поправки відповідних даних на інфляцію.

Відповідно, частку $\Theta_i^{X_i}$ компоненту X_i у реальному зростанні розраховано за формулою:

$$\Theta_i^{X_i} = \frac{\left(\frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \right) \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}}}{\hat{Y}} \cdot 100$$

для кожного періоду t .

У формулі співвідношення показників реального зростання компоненту X_i до ВВП зважується на основі частки цього компонента у ВВП за попередній період.

Скорочення:

дпр до попереднього року